

ՄԱՐԿ

Հարկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը և պ. Ծատուրեանի խանութում

Օտարաբաղադրացիք դիմում են ուղղակի

Тифлис. Редакция „Марка“

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են առնա՛ւ լեզուով Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

„ՄԱՐԿ“

ԻՐԱՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԿԻՐ

1878 թ. 4

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԸՄԵՆ ՕՐ, բացի տօն և տօներին հետեւեալ օրերէն:

Լրագրի գիրքը և պրօգրամման նոյն են մնալու: Մենք կը ստանանք ԱՆՓԵՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱԿԻՐՆԵՐ: ՄԵՃԱԿԻՐ տարեկան գինը 10 րուբլ է, կէս տարվանը 6 րուբլ: Գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՍՏԱՆ ՄԵՋ և պ. ԹԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻ խանութում:

ԸՈՒՆԵՉԻՆ ՀԵՄԵՐՆԵՐԸ կը ծախվին 5 կօպէկով հատր: Օտար քաղաքներից պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով՝ ТИФ-ЛИСЪ Редакция „Марка“:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

Անձնաքննութիւն. — Ներքին տեսչութիւն: Նիւն Անդրեւսովս սպանման գործը, Նամակ բազուկից: Նամակ երևանից: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսչութիւն: Ֆրանսիա, Իտալիա: Արտաքին լուրեր: Խառն լուրեր: Վրացիկ հեռագիրներ: Յայտարարութիւններ: Տեղեկացոյց:

ԱՆՁՆԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Հայի զարգացման, հայի առաջադիմութեան միակ պայմանը, ասում էինք մենք տաս տարի սրբանից առաջ, այն է որ հայը միշտ ծածկէ իր պակասութիւնները, երբէք հրապարակ չը հանէ իր թոյլ, անարժան կողմերը:

Երբ 1865 թ.ին երևեցան հայոց լրագրութեան մէջ անձնաքննութեան սկզբունքի վրա հիմնված յարձակողական ուղղութեան յօդուածները, այն յօդուածները, որոնք այն լրագրի ուղղութեան կարապետներ էին, որ պէտք է լոյս տեսներ միայն 1872 թ.ին,

— ամբողջ հայոց հասարակութիւնը վրդովեցաւ:

Ընցաւ ժամանակ: Անձնաքննութեան ուղղութիւնը հայոց լրագրութեան մէջ ստացաւ ոյժ, ստացաւ նշանակութիւն:

Բայց նշանաւորը այն է, որ հէնց այն ժամանակ երբ մեր մամուլի մէջ յայտնվում է խիստ անձնաքննութեան ուղղութիւնը, նոյն ուղղութիւնը յայտնվում է մեր մնացած հասարակական գործիչների մէջ: Մեր ուսումնաւորները սկսում են լոյս աշխարհ հանել թէ լրագիրների, թէ գր-

րականութեան և թէ վերջապէս մանկավարժական ժողովների միջոցով իրանց բոլոր թերութիւնները, իրանց ներքին, անբուժելի պակասութիւնները: Մի և նոյն ժամանակ և մեր թատրական գրականութիւնը ստանում է նոր ուժի և նոր ուղղութիւն: Օւղերթաց մանկավարժական գրականութեան և մամուլի անձնաքննութեան հետ, զրանցից բուրովին անկախ, յայտնվում են և մեր բեմի վրա թատրոնական գրվածներ, ազգային, ժողովրդական կեանքից, որոնց ուղղութիւնը կարելի է անուանել անխնայ անձնաքննական...

Երբ բոլոր երևոյթները յարուցանում են մեր տգէտ, խաւար, թէև իրան լուսաւորված անուանող հասարակութեան դատարարի, մեր այդպէս անուանված ինտելեկտիւնի և ինտելեկտիւնի կողմից սաստիկ բողբոքներ:

Հասարակութեան մեր այդ մասը դառնում է անհաշտ թրշնամի ժամանակակից հայոց հասարակական այդ նոր, այդ փրկարար շարժման:

Երբ բողբոքները շարունակվում են և մինչև այժմ, այդ նոր ուղղութեան թշնամիները բազմա-նում են օրից օր:

Բայց ի՞նչ է այդ ուղղութեան նպատակը՝ դրդել ժողովուրդը դէպի զարգացումը, դէպի անձնաքննութիւնը, դէպի ինքնաճանաչութիւնը:

Եւ անց անձնաքննութեան չը

կայ փրկութիւնը մի հասարակութեան համար:

Անձնաքննութիւնը ամենաանողորմ փորձաքար է մի ժողովրդի, մի ազգի գոյութեան համար: Եթէ ազգը չը դիմացաւ անձնաքննութեան հարուածներին, — նշանակում է նա կենսական ոյժ չունէր և պէտք է ոչնչանար: Եթէ դիմացաւ խիստ անձնաքննութեանը, — նշանակում է այն ազգի մէջ կայ կեանք, կայ կենսական ոյժ:

Մենք կարող ենք սիրել մեր ազգի անցեալը, պարծենալ նրա պատմութեամբ, հիանալ նրա գրականութեամբ և լեզուով, կարող ենք ձգտել դէպի ազգի բաղաւոր ապագան, սիրել հայու-թիւնը, սիրել նրա վերացական գաղափարը, — բայց մի և նոյն ժամանակ ատելով ատել ազգի ներկայ, ժամանակակից սերունդը, այդ անբարոյական, փտած և փրչացած սերունդը, տեսնելով նրա բոլոր պակասութիւնները:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԱ ԱՆԳՐԵՎՍԿԻՍ ՍՊԱՆՍՍԻ ԳՈՐԾԸ

Դաւիթ Չխոտուայի մեկնելուց յետոյ, անյայտանում է տերրաւից և Նիկոլայ Չխոտուայի Մի քանի ժամանակից յետոյ Նիւն գուրս է դալիս հայաթը և նկատելով հեռադրական սասանիօնի մօտեցումը հրգէ, կանչում է մօրը որ գուրս գայ նայի այդ տեսարանին, նկատելով մի և նոյն ժամանակ որ Նիկոլայ Չխոտուայի բոլոր ծառաների հետ միասին նայում են հրգէ՛հին, բայց երբ մայրը չէ համաձայնում գուրս դալ, Նիւն գուրս է իր սենեակը և շարունակում է իր նամակագրութիւնը:

Սօս 10 ժամին, Նիւն, վերջացնելուց յետոյ իր նամակը, թողնում է սեղանի վրա փոքրիկ այրվող մոմը և վերցնելով ամբողջ վառած մոմ գուրս է գնում սենեակից ասելով մօրը որ գնում է խոհանոցը վերցնելու իր կօշիկները, որը յանձնել էր առաւօտը խոհարարին մաքրելու: Փոքրեւով փոքրիկ մոմը սեղանի վրա և վերցնելով ամբողջ մէկ մոմ, նրա նպատակն է եղել երեխ խոհանոցը այցելելուց յետոյ մօտենալ Կրօտօկի պարիսպին, ինչպէս և արել էր մի ուրիշ ժամանակ: Նիկոլայ Չխոտուայի հետ միասին, որ կատարի իր առած խոստումները Փռմանով ներին և փոքր ինչ խօսել նրանց հետ: Իսկ եթէ նա մտադիր լինի միայն խոհանոցը այցելելու, որը հեռու էր օրիորդի սենեակից, բաւական էր վերցնել միայն մոմի կտորը, որը թողել էր սեղանի վրա, թէև այս վերջին

նպատակը նա չէ յայտնում իր մօրը համեմատ իր անկախ ընտանիքին:

Այս անգամ գուրս գնալուց յետոյ նա այլ ևս չէ դառնում, իսկ սեղանի վրա մնացած մոմի կտորը բոլորովին համարեա այրվում է: Մի քանի րօպէից յետոյ, մայրը լսում է կօրիւրում ոտքի ձայն և կանչում է նրան. պատասխանում է Զուրաբը «ԵՃՅԱՐԵՅ» (իսկոյն), բայց երկար ժամանակ չէ մտնում: Այդ ժամանակ մայրը վրդովվելով աղջկայ ուշանալու պատճառով, ինքը գուրս է գնում կօրիւրօրը և տեսնում է որ աղջկայ գուրս տարած մոմը վառվում է կօրիւրօրում, որտեղից ձանապարհը տանում է դէպի տերրաւի գուրս, իսկ աղջկը չը կայ և նրա առաջ գալիս է Զուրաբը բոլիկ ոտքերով: Մօր հարցմունքին թէ ո՞ր է գնացել օրիորդը, Զուրաբը պատասխանում է թէ կարելի է նա այդին կը լինի գնացած զբօսնելու, իսկ ինքն խոհանոցն է մտնում, հագնում է կօշիկները և մօր հետ միասին գնում են որոնելու միասին:

Երբ այդիւմ չեն գտնում ոչինչ, մայրը առաջարկում է Զուրաբին մտնել Նիկոլայ Չխոտուայի սենեակը և հարցնել նրանից, գուցէ նա կիմանայ թէ ուր է գնացել օրիւրը:

Նիկոլայ Չխոտուայի իբր թէ քնած է լինում, որովհետև նրա սենեակում ծրագ չէ երևում, իսկ երբ Զուրաբը ձայն է տալի նրան, նա տեղից վեր է թռչում և մօտենում է ծերունուն բոլորովին հաշմած:

Դորա հետ մայրը շարունակում է որոնել աղջկան այդիւմ կանչելով նրա անունը:

Երբ այդիւց դրանք մտնում են հայաթը, Դաւիթ Չխոտուայի երևում է վերի հարկի պատուհանից և իմանալով որ նրանք փնտռում են Նիկոլային, իսկոյն իջնում է ներքև և այդ ժամանակ տիկին Անդրեւսովսին նկատում է որ նա սաստիկ դողում է և շփոթուած է: Մայրը խնդրում է դորան մօտենալ Կրօտօկի պարիսպին և Դաւիթ Չխոտուայի թէև խոստանում է գնալ իսկոյն, բայց հեռանալով կանչում է այդեկան Նիկոլային և սկսում է նրա հետ ինչ որ խօսել ծածուկ:

Փոքր ժամանակից յետոյ նա յանկարծ յայտնում է թէ գուցէ օրիորդը գնացած լինի լողանալու և այդ պատճառով նա իսկոյն իջնում է ներ ճանապարհով դէպի գետը որի երկրքին դառնում է օրիորդի սովորական տանու հարուստը, այն է շորերը և կօշիկները և ձեռք չը տալով այդ իրեղններին, նա բարձրանում է դէպի փնտռողները և յայտնում է որ նա այլևս չէ կապաճում որ Նիւն խեղդվել է ջրում:

Այս անցից յետոյ, երբ ոստիկանութիւնը և քննիչը գնում են այն նեղ ճանապարհը որով պիտի հանդուցեայր իջնէր իբր թէ գետը, և գտնում են գետի երկրքին թողած շորերը և կօշիկները նրանք եղբակցնում են որ նախ և առաջ անկարելի է այդ ցիկտո և քառաժայռ ճանապարհով առանց որ և է օգնութեան լինել մինչև գետը և երկրորդը որ շորերը դարձած են, շատ զգուշութիւնով ծալած և ամենազարմանալին այն է որ կօշիկների վրա ոչինչ ցիկտո նշան չէ երևում, անգամ կօշիկների տակը բոլորովին չոր է և խնտի վրա մանեկած հետքերն են երևում: Այն ինչ, ներքև իջնողները բոլորովին ցիկտոյում են մինչև իջնելը:

Իսկոյն հէնց այդ վիշելը, այդ տեղ գտնված պօլեմէյստերը կարգադրութիւն է

մի ամսից աւելի է որ քուէարկութիւններ էին լինում, բայց կանխդատնիքի և ոչ մի- նին չէր աջողում ձայնների բացարձակ մե- ծամանութիւն ունենալ որ ընտրվէր: Այժա- կողմը յուսահատութեամբ, թողնէ իր կանգնուած Դրկազ գուքսին և այլ միապետական կուսակ- ցութիւնների հետ համաձայնվելով, կանգնե- լաւտ որոշեց այ, Կարէյոն—Լատուրին որ 140 ձայնով ընտրվեցաւ սենատի մշտնջենա- լոր անդամ: Հանրապետականների կանգնե- լաւտ Վիկտոր Լը Ֆրան 135 ձայն ստացաւ: Զայնաւորների թիւն էր 277, ուրեմն բա- ցարձակ մեծամասնութիւնը կազմվում էր 139 ձայններից: Հինգ անգամ քուէարկութե- նից յետոյ աջակողմին մի ձայն միայն աւելի ունենալով աջողվել շատ մեծ բան չէ, քանի որ իր բուն կանգնուած թողած և զեղորու- թիւններ անելով համաձայնված էր միապե- տական այլ կուսակցութիւնների հետ:

Իէպուտատների ժողովը թիւթե փոփոխու- թիւններով վաւերացնում է բիւլետէնի տե- ղեկագիրը: Կղերական կուսակցութիւնը աշ- խատում է որ կրօնական հիմնադրութիւն- ների համար որոշված ծախքերը աւելացնէ: Բայց չէ աջողվում: Երկու միլիոն Ֆրանկ որոշ- վել է եկեղեցւոյական շէնքերի վերանորո- ղութեան, շինութեան և պահպանութեան համար: 1,180,000 Ֆրանկ որոշվել է մի քանի մայր եկեղեցիների շէնքը աւար- տելու համար որոնց շինութիւնը արդէն սկսված է: Կղերական կուսակցութիւնը աշ- խատեց նաև ջնջել բիւլետէնի տեղեկագիրը 15-րդ յօդուածը, բայց չաջողվեցաւ: Այդ յո- դուածի մէջ գրված է. «Առաւարտութիւնը իր ծախքով որդեգիրներ չէ պահի այն սե- միւնարիաների մէջ ուր կառավարութիւնից չը վաւերացված կրօնական համայնքների կամ ընկերութիւնների պատկանող դասաւորու- րէ և ուսուցիչներ պաշտօն են վարում: Բիւլե- տէնի մէջ սեմիւնարիաների համար որոշված փողը կը ծախվի օրէնքի համեմատ վարվող սեմիւնարիաների աշակերտների համար»: Ձը- րանախարդ 15 մեծ սեմիւնարիա կայ որոն- ցից երկուսը, Բուէնի և Վէրսայի սեմիւն- արիաները, պատկանում են մի կղերական ընկե- րութեան: Ժամանակով, աշխարհական կղերը (հին ժամանակներ կղած քահանաներ, ար- բաներ որոնք եկեղեցական պաշտօն չունէին և միայն քարոզում էին) և կամ Սէն-Սիլվիի կղերական ընկերութիւնը կառավարում էր սեմիւնարիաները, իսկ այսօր ութ մեծ սեմի- նարիաներ եղելուների ընկերութեան ձեռ- քովն են: Այժմ տէրութիւնը ասում է թէ այդ սեմիւնարիաների աշակերտներն ուսման չեն տալ, նրանց տալու փողը կը բաժանի այն սեմիւնարիաներին որոնց կառավարում են տէրութեանից թոյլատրված կրօնական հա- մայնքները և կամ աշխարհական կղերը:

Ձրանախարհ փոստերի և հեռագրիների տեսուչը մտադիր է հեռագրական մի նոր կարգադրութիւն անել այնպէս որ ով որ հեռագրական բաժանորդ գրվել, կամեցած ժամանակ հեռագիր ուղարկէ առանց իր տանից հեռանալու: Այս թէ ինչպէս կը լինի այդ: Ամեն նահանգներ հեռագրական գնա- ղան շրջանակների բաժանվելով, ամեն շրջա- նակի մէջ մի կենտրոնական հեռագրատուն կը լինի որի հետ հեռագրական թիւերով հա- ղորդակցութիւն կունենան նոյն շրջանակի մէջ եղած ամեն անհոն: Ամեն մարդ, տարե- կան մի շատ թիւթե տուրք վճարելով, իրա- լուծը կունենայ իր անհանկի մէջ իր սեփա- կան հեռագրական մի թիւ ունենալ: Կենտրո- նական հեռագրատան մէջ միշտ պատրաստ կը գտնվին սպասաւորներ և հէնց որ հեռա- գրատան բաժանորդ գրվողներինց մինը իմաց անէ հեռագրով սպասաւորներից մինը իսկոյն կը վազէ կը գնայ նրա մօտ որ կամ մի տեղ կու- ղարկէ սպասաւորին, կամ մի նամակ կը յանձ- նէ և կամ մի հեռագիր կուղարկէ նրա ձեռ- քով և այլն: Բայց այն տարեկան թիւթե

տուրքից որ կը վճարվել հեռագրական թիւին բաժանորդ գրվելու համար, սպասաւորին էլ իր աշխատութեան վարձը կը վճարվի որոշ- ված սակագնին (տակա) համեմատ: Այս- պիսի հեռագրական հաղորդակցութիւն վա- ղուց արդէն հաստատված և տարածված է Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգներում: Օրի- նակի Յիլադէլֆիայում տուն չը կայ որ հեռագ- րական թիւին բաժանորդ գրված չը լինի, կա- մեցած ժամանակ սպասաւորներ կամ սուր- հանդիսներ կանչելու համար: Մինչև անգամ աղքատներն աներկց շատերն էլ հաղորդակ- ցութիւն ունեն հեռագրատան հետ, և այն էլ շատ պարզ և կատարելագործված դրու- թիւնով: Բաժանորդը ունի իր տան մէջ մի փողբիկ տուփ, ժամացոյցի նման շինված, որի վրա նշանակված են զժեր, կամ մի սուր- հանդիս կամ մի պոլցիկական ծառայող և կամ հրդեհաշէնքի կանչելու համար: Հեռա- գրական բաժանորդը նրանից որին որ հար- կաւորութիւն ունենայ, ժամացոյցի նման տու- փի վրա գտնված սլաքը տանում է այն զժի վրա և իսկոյն գալիս է իր կանչած մարդը: Հրդեհ պատահած տանից ելեկտրական նշա- նը արվելուց երեք րոպէ յետոյ հասնում են հրդեհաշէնքները: Զիկացոյցում, ուր վեր- ջին ժամանակ պատահած սուկայի հրդեհի յիշատակները ստիպում են ընտելներին խո- հեմութեամբ վարվել, շատ կատարելագործ- ված են այդպիսի հեռագրական հաղորդակ- ցութիւնները: Ամեն մարդ իր տանը գտնաւոր- տեղերում կախված այնպիսի փափուկ էլեկ- տրական գործիքներ ունի որոնք ինքնին կան- չում են հրդեհաշէնքներն երբ որոշված առ- տիմանից աւելի շուք է լինում այդ գործիք- ների կախված տեղում: Նրբեմն պատահում է աման սաստիկ շուք ժամանակներին, որ այդ գործիքները խարում են և կանչում հրդեհա- շէնքներին: Բայց այդպիսի պակասութիւնն էլ ներկի է համեմատելով իր ունեցած առա- լուծութիւնների հետ:

ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմից գրված նամակները լինն են վախ- ճանա՞ծ պապի թաղման և նոր պապի ըն- տրութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններով: Արեւելեան հարցը երկրորդական հարց է դառել իտալական կառավարութեան համար որ այժմ զբաղվել է ղեկաւորապէս Վատի- կանի գործերով: Կվերինալը բողոքովն հաշտված աչքով է նայում Վատիկանին: Փետրվարի 4-ին Վիկ- տոր Էմանուէլը հողեհանգստեան համար Պանտէօնում լինելու պատարագ 5 օր յետա- ձգվեցաւ, ներքին գործերի և պատերազմա- կան միջոցները հրաման ուղարկեցին ամեն նահանգապետներին և բանակի զորապետնե- րին որ Պիոս IX-ի մահուան համար այնպիսի հանգէսներ լինին ինչպէս լինում են սովորա- բար վեհապետների մահվան ժամանակ: Կվե- րինալի պալատում հիւրերի և պաշտօնական անձերի ընդունելութիւնները դարբերել են, պապի մահվան համար արքունիքը սուգի մտած լինելով:

Ձրանախարհ գետպան պ. Բօդ ամեն գնա- պանները կողմից յայտնել է ղլխաւոր կարգի- նալին որ կաթոլիկ տէրութիւնները համա- ձայնութեամբ որոշել են պահպանել կոնկ- լավի (կարդինալների ժողով) անկախութիւնը և չեն ուզում որ դրսից որ և իցէ ճշնում լինի նրանց վրա, միայն թէ կամենում են որ մինչև այժմ պապի ընտրութեան համար դըր- ծադրված օրէնքները և սովորութիւնները ան- փոփոխ կատարվեն: Բայց անգլիացի կարդինալ Մանինը որ չափազանց ջերմեանալ է ցոյց տալի իրան, ինչպէս լինում են սովորապէս կրօնափոխները, շատ աշխատել է որ կոնկլավը Հռոմ չը գումարվի, իրեւ բողոք պապի աշ- խարհական իշխանութեանց զրկվելու դէմ:

այլ այս անգամ Մալտա կղզե փոխարկել: Կարդինալ Մանինը իր վիճաբանութեան մէջ այնպէս խիստ և յամառ կերպով է վարվել որ Հռոմում անգլիական դեսպանը այլ տէ- րութիւնների դեսպաններից ստիպված, յայ- տնել է իտալական կառավարութեան թէ անգլիական կառավարութիւնը կարդինալ Մա- նինին հրահանգ չէ տուել այդպէս վար- վելու և թէ ինքը չէ պաշտպանում նրա ուղ- ղութիւնը:

Նապոլում հրատարակվող «Pungolo» լրա- գրի փետրվարի 9-ի համարում կարդում ենք հետեւեալը որ բաւականին հետաքրքրական է և յայտնում է թէ կղերական մոլի եռանդը մինչև որ տեղերն է հասնում:

«Այս առաւօտ Յիլապի պրօֆէսորը սովո- րականին համեմատ դասախօսութիւն անելու ժամանակ բազմաթիւ ունկնդիրներին առաջ, երկու երեք երկուստարներ սկսեցին բղաւել: «Ուզում ենք որ համալսարանը փակվի, չը պէտք է դասախօսել, պապը մեռած է»: Միւս բո- լոր երկուստարը դասախօսները այս խօսքերի դէմ սկսել են բղաւել բարձր ձայնով: «Թող դուրս գնան թափառականները, թող դուրս գնան կղերականները, մենք դասախօսութիւն ենք ուզում»: Աղմուկը բարձրանում է, երեք զրգռիչները արտաքսվում են, սրահը դատար- կվում է, ամենն էլ շփոթված դուրս գալով: Վերջապէս տեսուչը ստիպվել է փակել հա- մալսարանը, անկարգութիւնը և խռովութիւնը հանդարտեցնելու համար: Ուսանողները մի խիստ բողոք են ստորագրել համալսարանի փակվելու դէմ»:

ԱՐՏԱԲԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Моск. Вѣд.» լրագրին գրում են Հռոմից որ նոր պապը ինչպէս երևում է անհաշտ մարդ է, նա իմաց տուցե Իտալիայի թագաւորին իր ընտրութիւնը և թագաւորութիւնը, ուղարկելով պաշտօնական թուղթ Ումբերտ IV Սարդինիայի թագաւորի անունով: Տուրինում, Նոր պապը չէ կամենում ճանաչել իտալական կառավարութիւնը և գրանով հեռացնում է բոլորովին հաշտութեան կարեկութիւնը: Լավում է որ Աւստրիան առա- ջարկում է նրան պապական գահը տեղափոխել Վիեննա:

— «Голос» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է որ Ստամբուլում ժողովուրդը շատ յուզված գրովեան մէջ է գտնվում և սպասվում է շուտով յեղափոխութիւն: Սուլթանի դէմ անբաւականութիւնը այնպէս մեծ է, որ փողոց- ներում ծախվում են ձեռագիր բողոքներ, որոնց մէջ ասված է թէ սուլթան Սեդիկ-Համիդը հայի որդի է, հետեւապէս և բուն թիւրք չէ: Եւ ճշմարիտ սուլթանը թէ դէմքով և թէ գծագրու- թեամբ, ներկայացնում է բոլորովին հայի տիպ:

— Միլանում հրատարակվող լրագրից գրում են թէ այդ քաղաքի մայր եկեղեցում Վիկտոր- Էմանուէլը համար հողեհանգստեան պատարագը մատուցված ժամանակ այնպիսի շատ ժողովուրդ է եղել լցված, որ պահպանները չեն կարողա- ցել կարգը պահպանել ժողովրդի մէջ և բազմու- թիւնը իրար վրա զրկվելով, երկու այր մարդ և երեք կին՝ ոտի տակ գնացել մեռել են և երկու աղ- ջիկ էլ վիրաւորվել են: «Ragione» լրագրը գը- րում է թէ՛ մենք տեսանք այդ դիպելներ, նրանք շատ սոսկալի դրութեան մէջ էին, երեսները սեռացի, մարդկային կերպարանքից զրկվել էին, այնպէս որ մարդ չէր կարող իմանալ թէ ովքեր են դոքա, աչքերը դուրս բնկած էին: Ինչպէս երևում է դիպելներից, խեղճներ շատ աշխատել են դիմադրել աղբի նման իրանց վրա եկող բաղ- մութեան, բայց չը կարողանալով, գլորվել են նրանց ոտքերի տակ և ձկնվել են սոսկալի կեր- պով:

— «Times» լրագրին հեռագրում են Բերլինից փետրվարի 27-ից, որ գերմանական կառավարու- թիւնը պատրաստվում է Միջերկրական ծովը ուղարկել, եթէ պատերազմը պատահի, ութ թըն- դանօթածիկ և ութի նաւեր:

— «Journal Officiel» լրագրը գրում է որ իշխան Հօննիթէ յայտնեց Վալդիցաօնին որ գերմա- նացւոյց կայսրը իրաւունք տուցե գերմանական ձորաւարապետներին մասնակցելու Փարիզի հա- մաշխարհական հանգիսին: Կրեկ հայրը ստո- րագրեց այդ վճիռը և անձամբ կարողեց իր վճիռ մասին ֆրանսիական դեսպանին:

ԻՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

«СЛОБО» ամսագրի մէջ տպվում է Վիկտոր Հիւգօի նոր բօման «Երկ յանցանքի պատմու- թիւնը»: Այդ գիրքը գրված է 26 տարի սրանից առաջ Բրիւսելում, աքսորանքի առաջին ամիս- ներում, բայց պատահամբ, առանց որ և է դի- տաւորութեան մինչև այժմ, այսինք մինչև 1877 թիւը չէր հրատարակվում: Եւ անհինգ է գրում Վիկտոր Հիւգօ իր հեղինակութեան առաջին երկու վրա՝ «Այդ գիրքը աւելի քան ժամանա- կակից կարող է համարվել, նա անհրաժեշտ է և ևս հրատարակում եմ նրան»: Լուի Նապոլեօնից կատարված պետական հարուածի մասին պատմութիւնը գրված է այն ձեռքով որ նոր էր պատերազմել այդ հարուածի դէմ: Աքսորվածը իսկոյն դառել էր պատմաբան: Այդ յանցանքը հայրենիքի դէմ տպաւորվեցաւ նրա վրդոված սրտի մէջ և նա չէր ուզում որ այդ պատմա- կան անցքերի ամենամանչաւ մասնամասնու- թիւնը մոռացվէր: Հեղինակը իր գրքի մէջ հաւա- դիւանում է որպէս դատաւորինչ և աքսորանքի վիճակը բաժանող իր բոլոր ընկերների կան- չում է որպէս այն սարսափելի յանցանքի դէմ բողոքող վկաներ:

Մեզ գրում են ՍՏԱՎՐՈՊՈԼԻՑ, «Թատրոնա- կան ներկայացումից յօգուտ հայ դաղթական- ների դոյացած փողի հաշիւը սխալ էր տպված «Մշակի» մէջ, ուստի ինչպէս ենք ուղղել: Փո- խանակ 150 ռուբլի պէտք է լինէր 92 ռուբլի: Երկրորդ թուր ծախքը հասած, 92 ռուբլի մնաց»:

ՍՏԱՎՐՈՊՈԼԻՑ մեզ հաղորդում են հետեւեալ գները առաջին հարկաւորութեան մթերքների: Ալիւրի պուղը ծախվում է 70 կօպ, սպիտակ հացի պուղը 1 ռ., ֆունտը 4 կօպ, մսի ֆուն- տը 6 կօպ, ձուռ 100 հատը 1 ռ. 20 կօպ, հաւը 25—35 կօպ, խղի պուղը 9 ռուբլ:

Գերմանական սօցիալ-դեմոկրատական կու- սակցութեանը պատկանող և մի և նոյն ժամա- նակ գերմանական պարլամենտի պատգամաւոր Լիբկնէխտ հրատարակել է նորերումս մի շատ դարմանալի բողոք: «Արեւելեան խղի- մասին», որի մէջ նա հաւատացնում է որ նախ քան վճուել արեւելեան խղիլը պէտք է վերա- կանգնեցնել Լիբկնէխտ պետութիւնը իսկ ուրիշ կերպ անձնարին է վճուել նրա կարծիքով արե- կեան խղիլը: Յայտնի է որ գերմանական պարլամենտի վերջին նստերում ծայրայեղ կա- թօլիկ կղերականները և սօցիալ-դէմոկրատները ձեռք ձեռքի տուած էին ընթանում լեհական խղիլի վերաբերութեամբ:

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1/13 մարտի: Ծովապետ Գու- բարտ փաշան այսօր երեկոյեան ուղեւորվում է դէպի Յունաստանի ափերը: Նրա հետ կեր- թան երկու Անգլիական պատերազմական գոր- ծակները: Այսօր Ելիմուրդեան դուքսը Իզ- միրից կուղեւորվի դէպի Մալտա:

ԼՕՆԻՍ, 2/14 մարտի: «Standart» լրա- գիրը հետեւեալ տեղեկութիւններն է հաղոր- դում: Բեզեկեան ծոցում կանգնած անգլիա- կան էսկադրոն (նաւատորմի մասը) առաջ կերթայ դէպի Կարդանեան նեղուցը դաւ- լւպօղ մօտ կանգնած Կովերէի էսկադրը ուժե- րացնելու: Այդպիսով Կովերէի էսկադրը աւե- լի ուժեղ կը լինի և ապահով ընդունի կը կազմի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3/15 մարտի: Պետական բանկի 50% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ., երկրորդ 95 ռ. 75 կօպ, երրորդ 95 ռ. 25 կօպ, չորրորդ 94 1/8 ռ.: Ներքին առա- ջին 50% փոխառութեան տոմսերը արժէ 235 ռ. 50 կօպ, երկրորդ 232 ռ., արե- կեան փոխառութեան 93 1/8 ռ., պորտուգալեան գինը 7 ռուբլ 54 կօպ է: Տրա- մադրութիւնը թոյլ է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մարտի 3-ին: Երեկ եւ- րաթուղու արտակարգ գնացքով հասան Ս. Պետերբուրգ կոմս Իգնատիէվ և Բէռն-Փա- շան, իր ուղեկիցներով: Հասարակութիւնը ընդունեց կոմս Իգնատիէվին ոգևորված և հանդիսաւոր կերպով:

Иногородные адресуют свои требования исключительно: *в Баку в редакцию Вакинских Известий.*

ԵՂԲԱՐԲ Ն. Գ. ՏԵՐ-ՂԵՈՆԴԵԱՆ
Ս. ՏԵՐ-ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ

Ա. Լիլիփարեանց

5-8

Ուշիարովի գրքերի խառնութեամբ ծախվում է
(Թրփլիսի հնութիւնների նկարագրութիւնը) հեղ.
Պատանի Իսահականի, գինը 50 կ. 3—4

14-20 (1)

14-20 (1)

Կէսօրից յետոյ բացի ԿԻՐՆԿԻ օրերից:

1-8

1—10

ПРИКАЗЧИКЪ

3-5

СЪМЯНА ШЕЛКОВИЧНЫХЪ ЧЕРВЕИ

3-3

ԽՈՒՐԱԳԻՐ — Հ. ԴԱՄԱՏՅԱՆԻ ԳՐԻՖՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ